

Rozhovor o návratu řeholníků do klášterů s panem arciopatem Prokopem Siostrzonkem

Naše skupina (Doksanská, Ripplová, Tichá) si vybrala téma návratu řeholníků do klášterů, jelikož se dlouhodobě zajímáme o rekonstrukce historických budov. Bylo nám potěšením v rámci tohoto projektu prohloubit naše znalosti v tomto a mnoha jiných ohledech.

Řeholníci se začali vracet do klášterů po sametové revoluci v roce 1989. V 50. letech byly totiž na území Československa kláštery uzavřeny a řeholní život oficiálně zakázán. Teologická fakulta UK byla z Prahy přesunuta do Litoměřic a při vstupu do kněžského semináře museli studenti podepisovat prohlášení, že se nestanou řeholníky.

Řeholní život však pochopitelně zcela neskončil. Pan Petr Prokop Siostrzonek, nyní arciopat břevnovského kláštera, nastoupil na teologickou fakultu v roce 1976 jako devatenáctiletý mladík a brzy přes pátera Aleše Gwuzda složil první mnišské sliby. Řeholníkem se stal i přes ilegality celého řeholního života a významně se podílel na jeho rekonstrukci v benediktinských kláštorech v Čechách.

S panem Siostrzonkem jsme se setkaly přímo v břevnovském klášteře a měly možnost ocenit úspěšnou rekonstrukci tamních prostor. Z břevnovského kláštera je vsutku místo pro každodenní setkávání místních. V klášteře za posledních třicet let vznikl mimo jiné pivovar, hotel nebo klášterní šenk.

Jaká byla Vaše cesta k řeholnímu životu za komunismu, když byl zakázán?

Tak za komunismu to bylo samozřejmě ilegální. Tím, že jsem narozený v Českém Těšíně, což je vlastně kraj blízky Polsku, jsem vyrůstal v prostředí náboženském. Takže to mě ovlivňovalo a postupem času během studia na gymnáziu jsem se rozhodl pro duchovní dráhu a vlastně jsem také pokukoval po tom, jak žily kláštery. Existovala pro mě jedna cesta – stát se knězem a studovat teologickou fakultu, což bylo v Česku a na Moravě možné jenom v Litoměřicích, kam byla v roce padesát přesunuta teologická fakulta z Prahy. Při vstupu do kněžského semináře na teologickou fakultu jsme podepisovali prohlášení, že nejsme ani nebudeme členy řeholního řádu, což jsem samozřejmě nepovažoval za závazné. A já jsem se setkal s člověkem, o kterém lze říci, že byl jakýmsi mým předchůdcem tady do roku 1950, než byl i břevnovský klášter uzavřen, byl tu převorem a zároveň farářem u sv. Markéty pater Aleš Gwuzd, což byl rodák z Orlové na Těšínsku. Poté, když byly zabráný kláštery, tak zdejší představitelé i opat Anastáz Opasek byli v té době již ve vězení. V dubnu 1950 byl vydán rozkaz k likvidaci klášterů a pater Aleš Gwuzd byl odvezen do jednoho z internačních klášterů v Želivě. A poté, co byl z internace propuštěn, měl tři možnosti. Mohl pracovat v

zemědělství, stavebnictví, nebo v hornictví. Protože pocházel z dělnického kraje, vrátil se domů a pracoval se svým bratrem na šachtě v Orlové. V šedesátých letech se uvolnila situace a vypomáhal v duchovní správě – tenkrát mohl někdo působit v duchovenské službě, i když byl řádně vysvěcen, členem řádu nebo knězem nějaké diecéze jen s tzv. státním souhlasem. Státní souhlas uděloval krajský církevní tajemník, mohla k tomu promluvit StB a různé další orgány, takže státní souhlas mohl být snadno odebrán. A některým, co se vraceli z internací atd., bylo už v šedesátých letech umožněno pracovat nebo alespoň vypomáhat v duchovní správě. V roce 1968 se to trochu uvolnilo a mnoho řeholníků se vrátilo do duchovní správy. Vrátil se tam i tento páter Aleš Gwuzd. Já o něm věděl a benediktini mě zajímali ze dvou důvodů - od malička jsem měl zájem o hudbu a zpěv, to se v kláštřech hodně pěstovalo a samozřejmě člověk o tom měl představy románové a romantické. A věděl jsem, že se nemůže naplnit moje touha, protože kláštery jsou zavřené, ale i přes to jsme se setkávali, když jsem byl v Litoměřicích, tak pravidelně a vznikla možnost, že se tajně stanu členem řádu benediktinů. To znamenalo, že kdyby se na to přišlo, tak by z toho mohly být nějaké komplikace, ale to mi nevadilo, nebo jsem si nepřipouštěl případné problémy. Pan převor Aleš Gwuzd měl kontakty s opatem Anastázem Opaskem, opatem zdejším, který byl v roce 1949 zatčen, pak v monstrprocesu odsouzen na doživotí a ve výsledku dostal “pouhých” 25 let a v roce ‘60 byla velká amnestie, kdy byl propuštěn. Potom pracoval jako stavební dělník mj. při výstavbě sídliště na Petřínách a v roce ‘68 se rozhodl odejít do exilu. Do bavorského kláštera Rohr.

Důležité je zmínit, že benediktini fungují tak, že skládají slib, který je váže na konkrétní klášter. Po tom břevnovském postupně byly zakládány jiné kláštery, včetně broumovského, který byl po nějaké době významnější než břevnovský. Až do druhé světové války to bylo jakési dvojklášterí pod jedním opatem. Poněvadž Broumovsko bylo zejména s německy mluvícím obyvatelstvem, tehdejší opat navrhl, aby se Broumov odtrhl, protože tušil, že by bylo těžké se z jeho území dostávat do protektorátu. Bylo požádáno o oddělení Broumova. Anastáz Opasek se tak stal převorem administrátorem toho břevnovského kláštera. V roce ‘45 se rozhodlo o odsunu Němců a broumovští benediktini byli odsunuti a klášter se znovu dostal pod správu břevnovskou. Opasek se tam (do Broumova) snažil umístit americké benediktiny z oblasti nedaleko Chicaga, kde je klášter, který založili Češi v 19. stol. a který měl českého opata až do 70. let minulého století. Nepodařilo se a broumovský klášter byl opuštěn. V roce 1969 odcházel do exilu a rozhodl se pro klášter, do kterého byli odsunuti ti němečtí benediktini z broumovského kláštera. Aleš Gwuzd měl kontakty a přišel na způsob, jak posílat Opaskovi zprávy do exilu. Já jsem se až po revoluci dozvěděl, kdo ty kontakty vozil. Opasek věděl, že procházím přípravou ke vstupu do benediktinského života. U nás je tradice, že když se člověk stává členem řádu, tak přijímá i nové jméno řeholní, tak to mi udělili takovým způsobem, že opat Anastáz poslal Alešovi pozdrav, jako se posílá z nějakého výletu a na konec připsal “PS: Pozdravuj také Prokopa.” Takže tak jsem získal řeholní jméno Prokop. Tohle se odehrálo v průběhu mého pětiletého teologického studia, ale tenkrát za dob komunismu se muselo studium přerušit, abychom splnili základní vojenskou službu. Po třetím ročníku jsem tedy odešel na vojnu a absolvoval dva roky základní vojenské služby. V Plzni, jako mířič raketometu. V roce 1983 jsem skončil studium a nastoupil službu jako kněz v rámci olomoucké diecéze. V roce ‘85 zemřel Aleš Gwuzd, takže jsem se sám snažil

napsat Opaskovi, aby se dozvěděl o té smrti. Měl jsem jen první sliby, neměl jsem takzvané věčné sliby, takže jsem se ptal, co mám dělat dál. On mi posílal dopisy s cizími odesílateli – buď jeden bratr, který seděl na vrátnici toho jeho domovského kláštera nebo také podepsané Gürtel, neboli německy opasek. Dostal jsem od něj pokyn, že bych se měl obrátit na sousedy na severu, že oni všechno vědí. Pochopil jsem, že se mám obrátit na klášter v Krakově. Zdejší opat se setkal s naším opatem při nějakém setkání opatů v zahraničí. Vyjel jsem tedy do Polska. Předcházelo tomu to, že jeden z mých dopisů zachytili na celnici. Já jsem ty dopisy posílal přes jednu železničářku, která pravidelně jezdila do NDR a při nějaké prohlídce (nemyslím si, že hledali tohle) ten můj dopis našli. Byl jsem na konci roku 1986 povolán na výslech. Já jsem odmítl se setkávat s StB mimo oficiální budovy SNB. Když jsem odmítl se setkat v kavárně, byl jsem zbaven státního souhlasu. Vrátil jsem se na Valašsko, stal jsem se pracovníkem Tesly Rožnov, vyráběl jsem integrované obvody, vůbec jsem tomu nerozuměl. Dva roky, to byla taková krásná doba, seznámil jsem se s úplně jinými lidmi. Výhody to mělo dvě – měl jsem volné víkendy a celozávodní dovolenou. To mi umožnilo se dostat do Polska. I přesto, že jsem bydlel 200 m od Polska, tak jsem radši jel přes NDR, aby to nebylo tak nápadné. Takovouto oklikou jsem dojížděl do Krakova, kde jsem složil tajně tzv. slavné sliby. Skládáme sliby pro konkrétní klášter, takže já jsem v červenci 1987 složil slib stálosti místa, poslušnosti a změny mravu v Břevnově, i když jsme tam nikdo nemohl žít a ještě k tomu jsem je složil v Krakově pro pražský klášter, takže to byly takové paradoxy řeholního života v době tzv. normalizace. V roce 1989 jsem sloužil v Ratajích u Kroměříže, kde mě zastihl 17. listopad a kde jsem už potom měl odvahu zavolat normálním telefonem Anastázi Opaskovi a ten mi řekl – zkus se zeptat, jak to bude s navracením do klášterů. V té době jsem byl neznámý, takže mi řekl, řekni, že jsi převorem, Češi dají na tituly, takže jsem se telefonicky stal převorem kláštera. Jezdil jsem tak nějak z počátku na přelomu let 1989 a 1990 do Prahy a pak jsem se přestěhoval sem a začala obnova kláštera. Abych to nějak zkrátil (usmívá se).

Vy jste se tak hezky dostal k sametové revoluci a my na Vás máme otázku, jestli jste se nějak účastnil demonstrací.

O tom, že se 17. listopadu něco dělo v Praze, jsem se dozvěděl až 18. listopadu večer ze Svobodné Evropy. Byl jsem blízko Kroměříže na vesnici, řešili jsme s jedním elektrikářem osvětlení v kostele a on mi jen tak mimochodem říkal, že včera večer zaslechl, že se něco dělo v Praze. Tak jsem říkal, pustíme si zdroj. Pak už jsem se to snažil sledovat, dozvěděli jsme se, že začaly ty první demonstrace na Václavském náměstí a rozhodli jsme se do Prahy jet 25. listopadu v sobotu, kde byla taková děkovaná mše za svatořečení Anežky České v katedrále sv. Víta a pak byla ta velké demonstrace na Letné. Takže jsem byl v té katedrále a pak i na té Letné, ale do večera jsem se musel vrátit do farnosti, kde jsem v neděli sloužil. Pak začaly kontakty s Anastázem a pak už začaly nějaké ty obnovy klášterů.

Když už začalo nějaké to navracení do klášterů nebo nějaká ta obnova, tak jak se třeba dozvěděli všichni, že se mají vrátit?

Tak my jsme z Kroměříže udělali takový tah, že když bylo to svatořečení Anežky, tak jsme tam přišli, všichni poznali, že jsme benediktini a řekli jsme podívejte, my máme jistou naději,

že se něco změní. Ono se totiž už na podzim 1989 začalo mluvit o tom, že by tedy přece jenom režim povolil obnovu některých řádů. Takže jsme vsadili všechno na jednu kartu, přeci jen do Tesly Rožnov se mohu vždy vrátit. Nikdo ale nevěděl, co se bude dít. Trochu bych to srovnal se současnou epidemií – všichni každý den sledujeme konference vlády, každý den vám něco říkají a nikdo neví, co z toho bude. V té době také nikdo nevěděl, jak co bude a jakým způsobem to uchopit. Já jsem asi 3. ledna 1990 jel na Magistrát hlavního města a tam jsem se nějakého právníka šel zeptat, jak to bude s navrácením pozemků a tam jsem se náhodou setkal s lidmi, kteří se v době komunismu starali o kulturní památky. Tam jsem tedy potkal dva lidi, kteří mi řekli, že existuje nějaký projekt na obnovu břevnovského kláštera. Já jsem se divil, proč by obnovovali břevnovský klášter, když tady jsou jiné instituce. V tomhle objektu vlastního kláštera, jak tu sedíme, tady byl státní ústřední archiv, který spadal pod české Ministerstvo vnitra. Tady bylo 17,5 km archiválií. Naproti, v hospodářském dvoře, jak je teď hotel a pivovar, tak tam byla StB, oddělení na sledování cizinců. To bylo pod federálním ministerstvem vnitra. Takže mě překvapilo, že by měli o obnovu zájem. Podnět byl asi v tom – na Břevnově se pracovalo v 70. a 80. letech, protože za tehdejšího pana faráře Jedličky se tu objevila ta původní románská krypta a archeologové – a to musím říct, musíme být objektivní, že ta péče o památky za minulého režimu nebyla tak špatná (tedy aspoň v Praze na některých významných místech) a tu kryptu považovali za velký objev, takže asi deset let byla polovina kostela velká jáma a vyvezlo se všechno a objevila se ta krypta, jelikož tu stál původně románský kostel z první poloviny 11. století. Pracovalo se tu a ta vlhkost, která vyšla z toho podzemí, poškodila fresky v kostele. Takže ono se podařilo ten vnitřek kostela celý opravit. Ex post jsem se dozvěděl, že rakouští benediktini i poslali v 88. roce dopis Gustavu Husákovi, ve kterém psali, že v roce 1993 bude milénium kláštera a že ten klášter je v ubohém stavu a zeptali se, jestli by se s tím nedalo něco dělat. Najednou jsme dostali možnost navrhnout opravy kláštera. Velkou hybnou silou byl pan profesor Pavlík, to byl významný architekt a znalec baroka, který také nemohl za komunistů učit a po 89. roce se mohl vrátit na architekturu přednášet a řekl, že by Břevnov rád dělal. Měl hezké nápady a spoustu pilných včeliček kolem sebe (on to rád učil, ale nerad to kreslil). Setkal jsem se tedy s vynikající partou, kterou to bavilo a která měla zájem o historický objekt, který má cenu a je to naše významná památka. Takže to byly takové naše první kontakty. Do té doby jsem se ale nikdy nedostal dovnitř. V sobotu 11.4. to bude třicet let od toho, co jsem se dostal do břevnovského kláštera. Potřeboval jsem dovolení Ministerstva vnitra, abych se mohl podívat dovnitř. To jsem dostal. Tam jsem se trochu smál, protože bylo vidět, že někteří ti hoši vědí, že končí jejich éra, takže oni mi řekli, co tam vlastně dělají. Když jsem se dostal dál, tak jsem potkal archiváře. Bylo to spoustu archiválií, ti archiváři říkali, no, my to ale nemáme kam vystěhovat a naproti řekli, tak nám dejte úkoly a my to nějak provedeme. Od začátku roku 1990 jsem se setkával s jednou právníčkou, která se znala s Opaskem, a ta mi pomáhala s možnostmi, jak se právně dostat k tomu klášteru, protože zákon, který vracel některé ty kláštery, prošel parlamentem až v červenci 1990. Takže my jsme začali uvažovat a jednat trochu na vlastní pěst. Ta právníčka, se kterou jsem to řešil, mi řekla, že jeden její známý se zrovna stal náměstkem ministra vnitra, objednali jsme se k němu a vysvětlili jsem mu celou tu problematiku a on nám řekl, že s českým vnitřem nehne, ale s federálním ano. Někomu zavolal a řekl jim, že si přeje, aby do týdne vystěhovali břevnovský klášter. Tenkrát jsem si

říkal, že tedy státní úředník machruje před civilisty, ale pak jsem pochopil, že u vnitra (u vojáků) skutečně funguje systém rozkazu.

Ted' udělám takový střih. Tenkrát jsem tu neměl kde bydlet, ale díkybohu mi někdo řekl, že je prázdná fara ve Stodůlkách, kde třicet let nikdo nebyl, takže tam jsem mohl provizorně přebývat. Nějaký podplukovník mi řekl, že by se mnou potřeboval nutně mluvit, a tak jsem se za ním druhého dne zastavil a on mi povídá, že dostal rozkaz, že to tu mají, alespoň tu jednu budovu, do týdne vystěhovat, ale že to rozhodně nemůžou stihnout. Přiznám se, že tenkrát jsem dělal, že o ničem nevím. Tak jsem jim říkal: "Podívejte se, já nemůžu ovlivnit rozkaz vašich představitelů." Takže se snažili do pátku alespoň teda tu jednu budovu vyklidit, protože jsme chtěli aspoň jednu budovu nějak poupravit tak, aby se tu někde v rámci kláštera dalo bydlet. V pátek mi to chtěli předávat, já ovšem měl v ten den nějaké jiné jednání mimo Prahu. Ten člověk, který měl v pátek objekt předávat, měl kvůli tomu velké starosti, tak jsem mu řekl: "V pořádku, nebojte, já to vezmu na sebe a řeknu, že kvůli mně nedošlo k předání v pátek ale až v pondělí." Takže doopravdy v pondělí došlo k předání objektu.

Objekt se tedy vracel církvi a já jsem se chtěla zeptat, jak to funguje. Na koho je klášter v uvozovkách napsaný?

Klášter je právnická osoba. Tudíž ve všech pozemkových knihách je to napsáno na klášter benediktinů v Břevnově. V našem případě je tedy vlastníkem ta právnická osoba. Pouze ale ta budova samotného kláštera, nic víc.

Vraceli se řeholníci dřív sem do břevnovského kláštera než jinam? Víte něco o tom, kdy se do klášterů vracely ostatní řády?

Já si myslím, že ty návraty byly víceméně ve stejnou dobu. Pokud vím, premonstráti na Strahov se také vraceli na počátku roku 90. Problémy byly, když byl samotný klášter obsazen různými institucemi jako třeba v našem případě. Například naši spolubratři u Brna se mohli vrátit alespoň na faru. Takže i když samotný klášter měla armáda a byl ještě zdevastovanější než náš klášter, mohli se alespoň uchýlit na tu faru.

Bylo to u ženských klášterů podobné jako u mužských?

Já si myslím, že to doopravdy bylo podobné. U těch ženských to ještě bylo tak, že mnohé z klášterů měly ještě nějakou svou jinou funkci, třeba zdravotnickou nebo to byly školy, takže zase záleželo na tom, jak se dohodly se těmi tehdejšími provozovateli, jestli se to plynule převezme nebo jestli se to udělá nějak jinak, takže to skutečně bylo velmi individuální. Třeba sestry Boromejky chtěly znovu převzít nemocnici pod Petřínem. Sestry Voršilký měly tu školu, takže za komunismu byla ta jejich církevní škola normálně základní školou. Takže záleželo u jednotlivých klášterů, jaké měly poslání a kdo tam sídlil od toho roku 1950, co se tam stalo po roce 1950 a jaký byl stav v tom roce 1990.

Vy už jste byl řeholník před rokem 1989, ale když jste se po roce 1989 sem vrátili, tak dělaly se třeba nějaké “nábor” nových řeholníků? Bylo vás dost?

U benediktinů je to specifické, že skutečně nemůže být ten pořádný život, pokud spolu nežijí, nepracují a nemodlí se spolu. Popravdě potom je to jenom taková hra na benediktiny. Takže já jsem se učil tyto způsoby spolu s ostatními až od roku 1990. Ti starší, kteří se mohli vrátit na Břevnov, mezi nimi byl opat Anastáz, ten měl v té době však zdravotní potíže, takže jeho návrat se zdržel. Pak tady žil ještě u nás páter Jan Kohl, který byl v tu dobu farářem ve Svatce. Pak staříčkový bratr, který nebyl kněz, Ivan Ringel, ten působil v charitním domově u sester v Oseku u Duchcova na severu Čech. Ten, když se vracel do kláštera, měl 85 let a byl rád, že mohl svůj život ukončit v klášteře, ve kterém začínal. Pak byl ještě jeden kněz náš v zahraničí ve Stuttgartu v české duchovní správě, páter Radim Valík. Ten se po čase vrátil taky. My jsme se dohodli na počátku, že s obnovou bude ideální začít tady v Břevnově, prostě se asi nejlépe zprovozní alespoň nějaká budova. Na ostatních místech, ať už tedy v Rajhradě, nebo v emauzském klášteře nebo v Broumově, tam jsme věděli, že se tam život bude začínat trochu hůř. Postupně se dosídlovaly také ostatní kláštery jiných řádů menšími komunitami.

U řeholního kláštera se tomu nedá říci nábor, že. Při vstupu do řeholního života se mluví o povolání, to znamená, že nemůže vstoupit do kláštera člověk, který není věřící a praktikující. Život v klášteře má prohlubovat ten život, který se žije mimo stěny kláštera. Samozřejmě se v dnešní době vyskytují lidé, kteří se mi hlásí a říkají: “Tak už jsem tři roky bez práce, tak mě napadlo, že bych mohl vstoupit do kláštera.” nebo: “Mám svoje osobní problémy, tak chci vstoupit do kláštera, abych si je vyřešil.” a já říkám: “Tady se ti ztrojnásobí.” Konkrétně u nás to probíhá tak, že napřed si pohovoříme, musíme vědět, o koho jde, jak žije, že zná nějakého kněze ze své farnosti, co ho “doporučí”, a pak je tu na víkend, nebo na týden nebo na delší dobu... Jako když spolu dva lidé začínají chodit. Pak začíná rok oficiálního noviciátu, to je tak rok a půl známosti. Poté člověk složí první sliby a ty věčné sliby se skládají až po třech letech časných slibů. Tím, že benediktin skládá slib pro konkrétní klášter, tak musí počítat s tím, že s těmito lidmi bude zbytek života. U jiných řádů s jinou strukturou je běžné, že se přesouvají tam, kde jsou potřeba, a mění komunitu. U nás je to stabilní, o to je důležitější, aby ho komunita přijala, a proto také nebývá zvykem, že by se přijímali lidé po čtyřicítce - jak se říká, starého psa novým kouskům nenaučíš.

Máte tady část komunity, která sliby neskládá, ale vypomáhá tu a je tu také na duchovní cestě? Slyšela jsem, že někde něco takového existuje.

Může se stát, že někdo žije při klášteře, ale možná máte na mysli spíš v různých řádech existují tzv. třetí řády. To je takové ustálené označení, první řád je řád mužský, pak přibyl řád ženský, to je druhý řád, a pak se mluví o takzvaném třetím řádu. To jsou laici, kteří žijí tou spiritualitou, ale žijí mimo ten klášter. U ostatních klášterů se tomu říká třetí řád, u nás se tomu říká obláti. Je to specifické tím, že žena může být oblátkou mužského kláštera a muž

může být oblátem ženského. Oblát je prostě ve spojení s tím klášteřem, u kterého bydlí blízko.

O kolik více nebo méně je vás v současnosti, než vás bylo v roce 1990?

Tak víceméně můžeme říci, že komunita současná je stejně početná jako tenkrát, když byla zavřena v roce '50, s tím, že máme nižší věkový průměr. Já jsem tady nejstarší, já jsem padesátý sedmý ročník, takže mně bude 63 let. Takže ti, kteří byli zabíráni v roce '50, byli starší než my teď. Mezi nejmladšími byl v té době místní opat, tomu bylo třicet sedm let, páterovi Alešovi bylo třicet pět a jinak byli ostatní mnohem starší.

Takže v současnosti máte odhadem jaký věkový průměr?

K břevnovskému klášteři nás patří současně třináct mnichů. Z toho dva kněží jsou na výpomoc jinde, jeden je v emauzském klášteři a druhý v olomoucké diecézi. Nejmladší z nás má 36 let.

Jak tak celkově probíhala obnova života? Poté, co tu bylo možné bydlet, tak jak to šlo celé obnovit?

Samozřejmě jsme se museli naučit spolu žít a uvědomit si, co bude naším posláním, takže samozřejmě, že břevnovští benediktini vedou místní farnost. Postupem času bylo také potřeba zařídit to, jakým způsobem se tohle místo uживí. Tenhle proces nikdy není uzavřen, já bych to přirovnal k rodině – žádná rodina si nikdy nemůže říct, že je už navždy zabezpečená, že už je všechno perfektní a že už se nemůže nic změnit. Víte, že to je někdy velmi složité a tak je to vlastně i u těch klášterů. Nejprve jsme se spolu museli naučit žít a společně formovat to, kdo k čemu bude určen a co bude čím posláním. Ne každý, kdo vstoupí do kláštera, musí působit kněžsky. Z těch deseti, kteří jsou teď doma u nás v klášteři, jsme jenom čtyři kněží. Těch ostatních šest o tom nikdy ani neuvažovalo. Jeden z nás například původně studoval MatFyz a toho nikdy ani nenapadlo, že by byl knězem. Ten má nyní na starosti ty ekonomické věci, on se vyzná v číslech, to mu vyhovuje, a o víkendech dělá kuchaře. Také není nikde řečeno, že člověk musí mít vysokoškolské vzdělání. Bratr, který tady skvěle provádí děti ze škol a je tím velmi úspěšný, je vyučený řezník. Jeden z našich bratrů je například vyučeným knihvazačem.

Na něj jsme se chtěly zeptat. Dělá i nějaké velké zakázky?

Spíš dělá drobnější zakázky, má takovou stálejší klientelu, kdo ho už zná a ví o něm. Například mnozí kněží ho využívají pro vázání těch svých věcí, už vázal i diplomky a tak.

Jak probíhala obnova kláštera? Obnovili jste například ta stará místa, kde se bydlelo nebo například jestli jste renovovali kuchyni a tak..?

My jsme samozřejmě vstupovali hodně do neznáma. Až si budete se svými partnery zařizovat byt, tak také zjistíte, že si ho zařídíte nějak a o rok později se vám to nebude líbit a myslíte si, že byste si ho chtěli zařídit nějak jinak, že byste chtěli přehodit ložnici s obývacím a tak. Což

se stává v normálních bytech 3+1. Já tomu tady v klášteře občas říkám 100+1... Samozřejmě jsme si nechali poradit, například už jsem jmenoval profesora Pavlíka, ten samozřejmě věděl, kde co bylo v původním klášteře. Taky pro nás byla důležitá jedna osobnost, arcipopat kláštera v Salzburku, který byl ekonomicky zdatný.

Tento Edmund Rudolf Wagenhofer v rámci společenství německy mluvících benediktinských klášterů založil, fond pro pomoc klášterů na Východě. A já jsem říkal, že my bychom také potřebovali pomoci radou, jak vybudovat klášter na konci 20. století. Nemůžeme baroko zbořit, to by bylo necitlivé a neuctivé, narazili bychom u památkářů a navíc benediktini se vrací na svá místa a obnovují je. Měli jsme tu památkáře i zkušené projektanty a Wagenhofer říkal, že to, že každý má na své cele svou sprchu a toaletu už není nic proti chudobě, ale patří to ke standardnímu vybavení každého současného bydlení. Teď přemýšlejte, říkával nám, jak to ekonomicky a energeticky zvládnout. Památkáři tu všude chtěli přímotopy a on říkal: "Pokud je to možné, zaveďte tam plyn" Rady, jak klášter obnovit, jsme dostávali ze všech spřátelných stran.

Dále jsme věděli, že barokní doba a středověk mívaly dva refektáře: menší zimní, aby se lépe vytápěl, a větší letní, který třeba vedl do zahrady. My jsme si řekli, že nepotřebujeme dva, tak letní refektář je nyní knihovna a zimní zůstal zachován.

Co na pozemcích kláštera za posledních 30 let vzniklo? Obnovila se nějaká zemědělská činnost, jak vznikl pivovar...?

Tohle všechno pak už souvisí s dalšími restitucemi. Zpočátku se zdálo, že neprojdou restituce, tak jsme potřebovali zařídit alespoň areál kláštera tak, aby byl soběstačný. Tady trošku s úsměvem říkám, že v roce 1990 nám hodně pomohlo, že se chystalo milénium kláštera a leccos bylo připraveno. Já začal oslovovat jednotlivé orgány, které byly tady v rámci kláštera. Ministerstvo vnitra, které tu mělo archiv, řeklo, že to nejde vystěhovat, a já říkal: "1993 je milénium. Vy to tu využíváte, tak byste měli přispět na rekonstrukci." Z financí českého Ministerstva vnitra byly opraveny střechy a fasády.

Pak jsme část hospodářského dvora pronajali americké ambasádě jako prostory pro uskladnění nábytku, to byl první příjem z pronájmu.

...to tam teď ještě je?

Ne, ne, ale byl to ten počátek. Pak jsme oslovovali ostatní orgány a všude ještě seděli úředníci, kteří věděli, že v naší společnosti se něco vždy dělo u příležitosti výročí. Když jsem řekl, že se připravuje oslava tisíciletí kláštera, tak usoudili, že u té příležitosti se hodí požádat o nějakou dotaci, ať už hlavní město Prahu nebo Ministerstvo kultury, vládu... Hodně také zapůsobil Anastáz Opasek, který v exilu působil v různých exulantských sdruženích. Mnozí ti lidé se pak vrátili a já díky němu měl možnost poznat třeba Pavla Tigrida, pozdějšího ministra kultury, Ivana Medka hradního kancléře... To byly osobnosti, které jsem znal z těch cizích rozhlasů a teď stály ve dveřích kláštera. Silný zážitek bylo setkání s Karlem Krylem, který je zde i pohřben. Stejně jako Ivan Medek.

Díky mnohým kontaktům jsme tedy dali dohromady podstatnou část kláštera, i když takový klášter nikdy nebude úplně hotový. Chtěli jsme klášter zabezpečit příjmy z pronájmů, různých společenských akcí, tak se založil klášterní šenk a výčep našich piv. V posledních letech, jak vyšly restituce, je teď vše v naší správě. Jen je potřeba pravidelně lidi povzbudit, aby se nebáli u nás zastavit, prohlédnout si, navštívit Podebrady

Pivovar je tady v pronájmu. Parta starších ročníků, co vzešly ze starého Výzkumného ústavu pivovarnického, si po revoluci řekla, že by ráda něco podnikala sama. Jsou to lidé, kteří rozumí svému řemeslu. Nejprve měli pronajatý Pivovarský dům v Ječné a poté výčep naproti hudebnímu divadlu v Karlíně. V literatuře je uvedeno, že nejstarší pivovar na našem území byl založen spolu se založením našeho kláštera. Chtěli se vrátit k původní tradici, že by to byla taková “pěkná tečka za naším případem.”

Vnímal někdo opravy kláštera negativně, vyskytl se někdo, kdo by vám takzvaně “házet klacky pod nohy?”

Myslím, že vyloženě nepřátelský nikdo nebyl. Je zajímavé to sousední sídliště, které se v 70. letech stavělo pro zaměstnance Ministerstva vnitra, a když jsme začínali s rekonstrukcí, tak v 90. letech jsme občas narazili na pána s pejskem, co procházel dvůr a velmi dobře se tady vyznal. Přišel se podívat z nostalgie na své pracoviště. Možná uvnitř bylo nějaké nepřátelství.

Mám také osobní vzpomínku z roku 1990, byly tu první svobodné volby. Ti estébáci se vystěhovali z té budovy, ve dvoře ještě byli. Já jsem potom, když se vystěhovali i z toho dvora, v červenci, našel mapu Prahy, kde byly potřhané a poplivané Stodůlky, kde jsem tenkrát bydlel na faře. Je pravda, že jsem ještě měl pořád pas na nočním stolku, protože člověk nevěděl, jak ty volby dopadnou. Byl to divný pocit.

Co pro Vás osobně bylo na obnově kláštera nejtěžší?

Bylo komplikované, vždycky je, to zajistit materiálně, protože to není jednoduché ani levné a jsou představy, že tu máme obrovské bohatství. To bohatství je nepochybné kulturní a to se nedá vyčíslit, prodat, ani zpeněžit. Tohle všechno je potřeba udržet, protože máme vztah vděčnosti k bratrům, co nám to tady zanechali. Je to něco podobného jako šlechtické rody nebo rodinný podnik. Představuje to výzvu a povinnost něco převzít, zhodnotit a vylepšit, když k tomu člověk přistupuje zodpovědně. Jsme moc rádi, že klášter slouží i veřejnosti, otevřeli jsme zahradu, chceme, aby to tu bylo příjemné pro místní. Spousta lidí, i ti, kteří nejsou věřící, navštíví kostel, protože se sem rádi vrací a cítí se tu dobře. Základní a umělecké školy zde mají místo pro své koncerty a stužkování.

Liší se nějak motivace noviců, kteří vstupovali do klášterů v letech 50., 90. a nyní?

Bude to případ od případu. Vstup do kláštera v předválečném období byl mnohdy motivován ekonomicky. Často šlo o snahu zabezpečit člověka, což už dnes asi není, když přichází lidé ze zjištěných důvodů, rychle se to pozná. Pan opat Anastáz říkal, že na podzim vždy stoupl zájem lidí vstoupit do kláštera, aby přečkali zimu. V dnešní době už to musí být hluboké přesvědčení, protože dnešní mladá generace má mnohem víc nabídek, jak naplnit svůj život.

Jak často se hlásí noví zájemci o vstup do kláštera?

Je to různé, nemůžeme čekat, že půjde o zástupy. Když se předchozí opat primas (jakýsi vnější představitel řádu, dalo by se říci), jehož německý klášter pomáhal zakládat kláštery v misijních zemích, přijel podívat sem do Prahy, vyprávěl, kde je nejvíce takových zájemců. Za prvé v zemích se zachovanou tradicí víry, která u nás byla přerušena, za druhé tam, kde je hodně dětí a nedostatek prostředků. Mířil tím právě na země v Africe, zvláště na ženské benediktinské kláštery. Zvláště ženy jako jeptišky stoupnou ve společenském žebříčku a mají lepší zabezpečení. Je ovšem otázka, nakolik je to potom posláním.

Pro upřesnění a doplnění nám pan arcioopat věnoval dva své knižní tituly: *Besedy o obnově břevnovského kláštera*, které jsou sepsány prostřednictvím rozhovoru s Ondřejem Koupilem a vlastní životopis z knižní edice *Osudy Českého rozhlasu*. Tyto materiály a samotný osobní rozhovor, který nám pan Siostrzonek v této neobvyklé době tak ochotně poskytl, byly vítaným přidáním kontextu ke klasické frontální dějepisné výuce.